

ПАВЛЮК Євген

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-4041-4457>e-mail: copavluk@gmail.com**СКАЛІЙ Олександр**

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy

<https://orcid.org/0000-0001-7480-451X>e-mail: skaliy@wp.pl

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У роботі висвітлено результати дослідження сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки за мотиваційно-ціннісним, гностичним, професійно-особистісним, діяльнісно-практичним та аналітичним критеріями в експериментальних та контрольних групах. Виявлено суттєві покращення усіх критеріїв професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки. Це дозволяє стверджувати, що позитивна динаміка формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки відбувається успішно за рахунок упроваджених організаційно-педагогічних умов професійного становлення таких фахівців у фаховій підготовці.

Ключові слова: фахова підготовка, майбутні фахівці з фізичної культури та спорту, критерії, професійне становлення, професійна компетентність.

DOI: <http://doi.org/10.31891/pcs.2022.1.4>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Ефективність фахової підготовки у професійному становленні майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту визначається отриманими результатами: якісними та кількісними характеристиками рівнів сформованості компонентів професійної компетентності майбутніх фахівців у процесі фахової підготовки. Визначення сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки відбувалося за допомогою педагогічного експерименту.

Відповідно до сформованої мети та поставлених завдань дослідження необхідно було здійснити перевірку дієвості педагогічної системи професійного становлення майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки за рахунок впровадження організаційно-педагогічних умов. Експериментальна робота виконана у чотири етапи науково-педагогічного пошуку (пошуково-аналітичний, концептуально-моделювальний, організаційно-

упроваджувальний, підсумковий) на базі семи вищих навчальних закладів України. Для оптимальної достовірності результатів до експерименту залучено 470 учасників, із них 394 студенти (197 осіб – КГ, 197 – ЕГ) і 76 викладачів.

Суть педагогічного експерименту полягала у визначенні дієвості організаційно-педагогічних умов професійного становлення майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у фаховій підготовці таких як: формування мотивації у майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту до професійної діяльності на основі професійно-мотиваційних тренінгів; удосконалення змісту фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту на основі реалізації навчально-методичного комплексу; розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі проходження різних видів практик; організація ефективної діагностики для визначення готовності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту до професійної діяльності; забезпечення професійного самовдосконалення майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту на основі використання особистісно орієнтованих технологій. У процесі його проведення

вивчалися якість та швидкість засвоєння теоретичних знань, практичних умінь з фахових дисциплін, роль викладача за умов інноваційної форми проведення занять, спрямованих на розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Педагогічна діагностика рівнів розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, проведена в процесі констатувального етапу експерименту, довела необхідність розроблення й упровадження педагогічної системи, організаційно-педагогічних умов, науково-методичного супроводу, інноваційних методів, педагогічних технологій з огляду на специфіку професійної діяльності.

У роботі **підтверджено** наукові висновки Н. Белікової [2], Р. Winterstein [3], які стосуються професійної підготовки фахівців із фізичного виховання та мотиваційної складової у процесі фізичного виховання та спорту, Л. Сущенко [4], що розкривають питання теоретико-методичних основ професійної підготовки в галузі фізичного виховання і спорту, Е. Backman, Н. Larsson [5], де досліджено процес навчання майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту Швеції. Також підтверджено результати досліджень науковців європейських країн, праці яких присвячені проблемам професійної підготовки, професійної компетентності майбутнього професіонала з фізичної культури і спорту, акцентуючи увагу на набутті знань, умінь, навичок, які повинні бути спрямовані на вдосконалення їхньої компетентності, що сприятиме інтелектуальному й фаховому зростанню [6, 7]. Передбачення фахівцем результатів навчання (компетентностей) є важливим етапом реалізації змісту фахової підготовки, що також знайшло підтвердження у працях [8, 9]. Підтверджено дослідження мотиваційної структури суб'єкта спортивно-педагогічної діяльності у процесі професійного становлення Е. Зеєра [10] в контексті формування мотивації у майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту до професійної діяльності у процесі фахової підготовки.

До другої групи отриманих показників належать результати, що доповнюють роботи Т. Buns Matthew [11], в яких відзеркалено критеріальний підхід до стандартів системи освіти у сфері фізичної культури та спорту – *доповнено і обґрунтовано* дані про професійні компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту (професійно-загальнопедагогічні; професійно-управлінські; професійний саморозвиток та самоосвіта; фахово-орієнтовані; професійно-спеціальні; загальні); наукові розвідки О. Ажиппо [12], де авторами розглянуто роль фізичного виховання у формуванні здорового способу життя у позашкільний час; у авторських працях [13, 14] у результаті проведеного дослідження отримані данні, які відображають особливості використання тренерами-викладачами методик підготовки важкоатлетів високої кваліфікації на основі типів горизонтального переміщення штанги у підніманні на груди.

3. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки за мотиваційно-ціннісним, гностичним, професійно-особистісним, діяльнісно-практичним та аналітичним критеріями в експериментальних та контрольних групах.

4. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Для практичного розв'язання завдань дослідження визначено компонентний склад і сукупність критеріїв виявлення рівня розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту на етапі констатувальної діагностики та відстеження динаміки під час формувального етапу експерименту й виконання порівняльного аналізу. У структурі професійної компетентності виокремлено такі компоненти: *мотиваційний* (професійні установки, інтереси, здатність провадити тренерсько-педагогічну діяльність, професійна спрямованість, визнання й дотримання цінностей тренерсько-педагогічної діяльності, розуміння мети та

завдань викладацької діяльності, усвідомлення цінності професійно-педагогічних знань, визнання цінності суб'єктних взаємин, задоволеність педагогічною працею та орієнтація на професійне й особистісне самовдосконалення, здатність до емоційно-вольової регуляції поведінки), *особистісний* (професійно важливі особистісні якості: морально-етичні, комунікативні, емоційно-вольові, організаційні, управлінські, лідерські, спортивна культура), *когнітивний* (загальнокультурні, методологічні, психолого-педагогічні, спеціальні (фахові), методичні та інформаційні знання), *функціональний* (володіння методами, технологіями й техніками, необхідними для успішного провадження тренерсько-викладацької діяльності), *рефлексивний* (здатність до адекватного самооцінювання й навичок саморегуляції поведінки).

Відповідно до кожного компонента визначено та обґрунтовано критерії й показники, а саме: *мотиваційно-ціннісний* (сформованість внутрішніх і зовнішніх мотивів (внутрішня й зовнішня «Я-концепції»), спонукань, професійних орієнтацій, цінностей, прагнень до досконалої професійної діяльності, професійного зростання та творчості; наявність пізнавального інтересу, виражених потреб і мотивів розвитку професійної компетентності; ціннісне ставлення до педагогічної діяльності, розуміння важливості неперервного й системного підвищення рівня професійної майстерності впродовж життя; наявність бажання досягти цілей, що відповідають інтерналізованим (привласненим, які стали внутрішніми) цінностям (інтерналізація мети)); *гностичний* (ступінь опанування студентом психолого-педагогічних і методичних знань щодо навчання різних вікових груп населення; обізнаність про професійні поняття та уявлення, знання індивідуальних особливостей учнів, відбору методів, форм, конструювання завдань і варіантів їх

застосування відповідно до предмета, теми й умов; засвоєння професійних (спеціальних, фахових) знань (наукових концепцій, теорій, законів, закономірностей, моделей, класифікацій, категорій, процесів, явищ, понять, фактів тощо); наявність знань про можливі варіанти організації педагогічної взаємодії, стиль спілкування, методіку роботи); *професійно-особистісний* (сформованість професійно важливих особистісних якостей: комунікативності, креативності, динамічності та емоційної стійкості; розуміння важливості неперервного й системного підвищення рівня професійної майстерності впродовж життя; самостійність і відповідальність за результати навчання; інтерес до вивчення новітніх технологій навчання; наявність стратегії самоорганізації й саморозвитку для досягнення бажаного рівня результативності в професійній діяльності); *діяльнісно-практичний* (рівень оволодіння системою методичних умінь і навичок, зокрема: умінь творчо використовувати інноваційні методи й сучасні педагогічні технології в процесі навчання; умінь реалізовувати та аналізувати власні творчі педагогічні здібності; умінь й навички конструювати навчально-виховний процес, з огляду на індивідуальні особливості учнів; умінь проводити набір дітей до спортивних секцій і груп різних типів; умінь використовувати інновації з опорою на власний спортивний досвід; здатність до самоосвіти); *аналітичний* (здатність до саморефлексії, адекватного самооцінювання, критичного аналізу, готовність до активного саморозвитку, самонавчання, саморегуляції, самовдосконалення; рівень сформованої самооцінки та професійної самосвідомості, які є психологічними регуляторами професійного становлення майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту).

Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту оцінений за трьома рівнями – низьким, середнім, високим (рис.1).

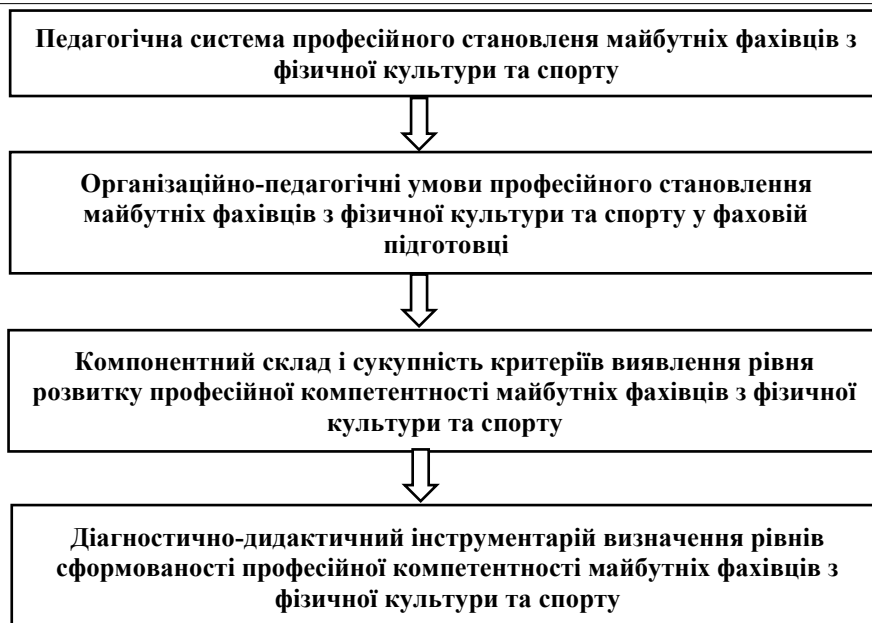

Рис. 1. Алгоритм визначення сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки

Отже, в контексті нашого дослідження, педагогічний експеримент ґрунтувався на інноваційному забезпеченні фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, що враховує цілі, зміст, методи, прийоми, способи і форми взаємодії викладачів та студентів, особливостей їхньої поведінки в певних ситуаціях навчального процесу.

Для визначення рівнів сформованості мотиваційного компоненту за мотиваційно-ціннісним критерієм у майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки нами була обрана методика «Визначення мотивації майбутніх тренерів-викладачів щодо формування фахових орієнтацій» (автори Дж. Барбуто, Р. Сколл) [1].

Щодо оцінки якості знань студентів за гностичним, професійно-особистісним, діяльнісно-практичним та аналітичним критеріями то нами використана методика розрахунку підсумкової оцінки у процесі вивчення фахових дисциплін, яка рекомендована навчально-методичним управлінням Хмельницького національного університету за формулою оцінки якості знань:

$$M = \frac{\sum_{i=1}^n w_i m_i}{\sum_{i=1}^n w_i}$$

де m_i – вітчизняна оцінка за кожну окрему роботу

w_i – відповідна вага окремої роботи;

n – кількість усіх робіт, що виконує студент з дисципліни.

Особливостями використання даної методики розрахунку є: ваговий коефіцієнт w_j інтерпретується як «вага» кожної окремої роботи для i -го виду контролю; оцінка m_j інтерпретується як «ціна» роботи (вартість за одиницю «ваги»); щоб отримати вартість окремої роботи, слід ціну помножити на вагу роботи ($w_j \cdot m_j$); вартість усіх робіт є сума цих добутків; загальна оцінка з дисципліни (ціна) – це вартість за одиницю ваги.

Переваги даної методики: оцінка за кожну роботу враховується у загальній оцінці пропорційно до своєї ваги; враховується кількість необов'язкових оцінок (активність студента); є можливість врахувати складність окремих робіт, надаючи їм різні ваги; сума вагових коефіцієнтів може не дорівнювати одиниці, важливе їх відносне співвідношення (більш вагома робота вносить більшу частку в загальну оцінку); методика добре моделює інтуїтивне прагнення як викладача, так і студента до отримання «справедливої» загальної оцінки, яка враховує складність і вагомість кожної окремої роботи з дисципліни.

Опираючись на сформовані в педагогічній науці знання, ми розробили та впровадили у навчальний процес Хмельницького національного університету електронний навчально-методичний комплекс фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у

вищому навчальному закладі, який базується на компетентісному підході й інноваційних технологіях відповідної фахової підготовки з використанням накопичувальної системи залікових одиниць (ECTS), сформованій на основі вагових коефіцієнтів. Особливостями викладання фахових дисциплін навчально-методичного комплексу є забезпечення вищезгаданих організаційно-педагогічних умов професійного становлення майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у фаховій підготовці.

Основними цілями запровадження цього навчально-методичного комплексу є: оптимізація навчальної роботи майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту; об'єктивність при складанні проміжних контролів; покращення рівня теоретико-практичних знань, умінь, професійної компетентності; створення прозорої рейтингової системи оцінювання рівня знань та умінь майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту; розробка об'єктивних критеріїв для відбору кандидатів на продовження навчання, в умовах багаторівневої системи освіти; підвищення у майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту мотивації до засвоєння змісту професійних освітніх програм.

Зміст навчально-методичного комплексу передбачає інтегративний характер інтерактивного навчання, яке вбирає в себе елементи багатьох інновацій, спрямованих на активізацію навчально-пізнавальної, самостійної, комунікативної діяльності на основі посиленої міжособистісної взаємодії, характеризує його як інноваційний процес і визначає основний напрям педагогічних трансформацій: «зміни технології від «вбивання знань» до організації самоосвіти майбутнього фахівця».

Реалізація навчально-методичного комплексу передбачала такі методи навчально-пізнавальної діяльності, як: пояснювально-ілюстративний, проблемний, репродуктивний, дослідницький, індивідуальний, дедуктивний, продуктивний, а також методи аналізу, порівняння, узагальнення, конкретизації та виокремлення головного в навчанні. Методи організації фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту були спрямовані

на передачу і засвоєння студентами знань, умінь, виховання свідомості, емоційно-почуттєвої сфери, формування умінь і навичок. До них належали словесні, наочні й практичні методи навчання. Використання інтерактивних методів у реалізації навчально-методичного комплексу передбачає організацію процесу фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту в інтерактивному режимі, консультування в чаті, on-line-тестування.

Узагальнення результатів констатувального етапу експерименту засвідчило, що домінантним рівнем розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту студентів КГ й ЕГ є середній рівень: КГ – 65,82 % студентів, ЕГ – 68,36 %. Низький рівень зафіксовано в обох групах (КГ – 13,03 %, ЕГ – 11,79 %), високий рівень виявлено в КГ – 21,15 %, в ЕГ – 19,85 % осіб. Це своєю чергою негативно впливає на формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки.

Формувальний етап педагогічного експерименту мав на меті перевірити ефективність розробленої педагогічної системи професійного становлення майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки. На цьому етапі в освітній процес у КГ упроваджено всі розроблені й теоретично обґрунтовані концептуальні положення педагогічної системи професійного становлення, що спрямовані на покращення якості процесу професійного становлення майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, підвищення рівнів розвитку їхньої професійної компетентності. Студенти в КГ навчалися за традиційною методикою, в ЕГ – за експериментальною.

На узагальнювальному етапі педагогічного експерименту на основі використання методів статистичного оброблення даних з'ясовано загальний рівень розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, виконано порівняльний аналіз результатів констатувального й формувального етапів експерименту (табл. 1).

Динаміка рівнів розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту за визначеними критеріями (до й після експерименту)

Рівні	Контрольна група						Експериментальна група					
	До експерименту			Після експерименту			До експерименту			Після експерименту		
	абс. од.	у %	сер. бал	абс. од.	у %	сер. бал	абс. од.	у %	сер. бал	абс. од.	у %	сер. бал
Мотиваційно-ціннісний критерій – внутрішні процеси												
Низький	17	8,63	-12,14	16	8,12	-11,09	18	9,14	-6,04	0	-	-
Середній	146	74,11	4,03	148	75,13	5,01	147	74,62	3,89	156	79,19	5,14
Високий	34	17,26	9,18	33	16,75	10,11	32	16,24	10,05	41	20,81	11,17
Мотиваційно-ціннісний критерій – інструментальна мотивація												
Низький	32	16,24	-9,14	31	15,74	-7,96	27	13,71	-8,54	0	0	-
Середній	123	62,44	4,81	125	63,45	4,85	126	63,96	4,78	138	70,05	5,84
Високий	42	21,32	12,46	41	20,81	12,51	44	22,33	12,48	59	29,95	14,97
Мотиваційно-ціннісний критерій – зовнішня Я-концепція												
Низький	16	8,12	-11,19	17	8,63	-10,34	16	8,12	-10,91	0	-	-
Середній	142	72,08	3,18	140	71,07	3,27	138	70,05	3,24	135	68,53	5,65
Високий	39	19,8	8,41	40	20,3	8,43	43	21,83	8,27	62	31,47	12,84
Мотиваційно-ціннісний критерій – внутрішня Я-концепція												
Низький	0	0	-	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Середній	87	44,16	4,18	79	40,1	3,98	93	47,21	4,14	42	21,32	5,74
Високий	110	55,84	10,26	118	59,9	10,19	104	52,79	10,28	155	78,68	12,43
Мотиваційно-ціннісний критерій – інтерналізація мети												
Низький	0	0	-	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Середній	98	49,75	2,19	96	48,73	2,23	129	65,48	2,15	87	44,16	5,27
Високий	99	50,25	10,01	101	51,27	10,07	68	34,52	9,94	110	55,84	12,08
Гностичний критерій												
Низький	58	29,44	2,34	56	28,43	2,52	54	27,41	2,47	6	3,05	2,72
Середній	139	70,56	3,47	141	71,57	3,49	140	71,07	3,51	152	77,16	4,19
Високий	0	0	-	0	0	-	3	1,52	4,63	39	19,79	4,72
Професійно-особистісний критерій												
Низький	34	17,26	2,48	33	16,75	2,57	35	17,77	2,29	3	1,52	2,73
Середній	146	74,11	3,28	151	76,65	3,31	149	75,63	3,25	146	74,11	4,19
Високий	17	8,63	4,68	13	6,6	4,71	13	6,6	4,61	48	24,37	4,74
Діяльнісно-практичний критерій												
Низький	38	19,29	2,13	36	18,27	2,17	24	12,19	2,11	0	0	-
Середній	132	67,01	3,54	128	64,98	3,52	141	71,57	3,49	154	78,17	4,17
Високий	27	13,7	4,57	33	16,75	4,48	32	16,24	4,54	43	21,83	4,76
Аналітичний критерій												
Низький	36	18,27	2,37	31	15,74	2,41	35	17,77	2,38	0	-	-
Середній	154	78,17	3,36	158	80,2	3,39	149	75,63	3,44	162	82,23	4,22
Високий	7	3,56	4,61	8	4,06	4,58	13	6,6	4,58	35	17,77	4,76

За підрахунками загального рівня розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, на формувальному етапі експерименту в ЕГ домінував середній рівень (66,10 % студентів), низький рівень в ЕГ формують 0,51 % студентів, високий – 33,39 %. У КГ виявлено такі результати за рівнями: низький – 12,41 %, середній – 65,76 %, високий – 21,83 %.

Після завершення експериментальної роботи відмінності між студентами КГ та ЕГ за основними показниками мали достовірний

характер, показники ЕГ вагомо перевищували аналогічні показники КГ. За допомогою t-критерію Стьюдента ($p \leq 0,05$) виявлено, що різниця в рівнях розвитку професійної компетентності фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки в ЕГ і КГ є статистично значущою. Якісний аналіз результатів експериментальних даних дав змогу стверджувати, що підвищення рівня розвитку професійної компетентності фахівців з фізичної культури та спорту зумовлене впровадженням у процес підготовки студентів ЕГ обґрунтованих

теоретичних положень наукового пошуку, організаційно-педагогічних умов і науково-методичного супроводу, що засвідчує ефективність запропонованої педагогічної системи професійного становлення майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки, її переваги над традиційною методикою навчання.

5. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Отже, можна зробити висновок, що в ЕГ відбулися суттєві покращення усіх критеріїв професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки. Це дозволяє стверджувати, що позитивна динаміка формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки відбувається успішно за рахунок упроваджених організаційно-педагогічних умов професійного становлення таких фахівців у фаховій підготовці. Одержані результати дослідження також засвідчують ефективність впровадженої нами педагогічної системи професійного становлення майбутніх

фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки.

Математично-статистична обробка даних, яка підтверджує високий ступінь достовірності результатів педагогічного експерименту, дозволяє виявити загальну закономірність підвищення якості формування знань, умінь та навичок у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту: формування змісту навчальних дисциплін шляхом збільшення кількості елементів науково-прогностичного та методично-пояснювального характеру створює умови та можливості для покращення якості змісту знань. Зміна якості змісту навчальної дисципліни відбувається тоді, коли накопичення кількісних характеристик науково-методичного змісту досягає певної межі переходу кількісних змін у якісні.

Приріст педагогічного результату внаслідок дії експериментального фактора є більшим від дії контрольного фактора. Структурна перебудова змісту забезпечує в процесі викладання якісний показник рівня знань майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, який визначається у вигляді збільшення відмінних оцінок на комплексних іспитах, а також на захисті кваліфікаційних робіт.

Література

1. Barbuto J. (1996). A self-concept-based model of work motivation: a class exercise. *Proceedings of the Eastern Academy of Management Annual Meeting*, Washington, DC. pp. 44 – 53.
2. Белікова Н. О. Науково-методологічні підходи до професійної підготовки сучасного фахівця з фізичного виховання та спорту / Н. О. Белікова // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»* : [зб. наукових праць]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Випуск 3К(44)14. – С. 91-96.
3. Winterstein, P. J. (2002). The Motivation for Physical Activity and Sport. In: De Rose Jr., D.. *Sport and Physical Activity in Children and Adolescents: A Multidisciplinary Approach*. Porto Alegre: Artmed.
4. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : монографія. – Запоріжжя : Запорізь. держ. університет, 2003. – 442 с.
5. Bäckman, E., & Larsson, H. (2014). What should a physical education teacher know? An analysis of learning outcomes for future physical education teachers in Sweden. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 1- 16. doi: 10.1080/17408989.2014.946007
6. Grabowski H., *Uwagi krytyczne o wychowaniu fizycznym i kształceniu nauczycieli*. «Impuls», Krakow 2004, 70 s.
7. Wuest D.A. *Foundations of Physical Education, Exercise Science and Sport* (14th ed.). / D.A. Wuest, Ch. A. Bucher. – St. Louis: Mosby: YearBook Inc., 2003. – 451 p.
8. Quennerstedt M., Larsson H. Learning movement cultures in physical education practice / M. Quennerstedt, H. Larsson // *Sport, Education and Society*. 2015. Т. 20. № 5. С. 565–572. doi:10.1080/13573322.2014.994490.
9. Rychen D.C. et al. *Key Competencies for Successful Life and Well-Functioning Society*. – OECD: Hogrefe and Huber, 2003. – 224 p.
10. Зеер Э. Ф. *Психология профессий* : [учеб. пособ. для студ. вузов] / Э. Ф. Зеер – [2-е изд., перераб., доп.]. – М. : Академический Проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2003. – 336 с.
11. Buns Matthew T. Systematic analysis of physical education standards, benchmarks and related teacher decisions. *Journal of Physical Education and Sport* ® (JPES), 15(2), Art 42, pp. 277 - 286, 2015 online ISSN: 2247 - 806X; p-ISSN: 2247 – 8051; ISSN - L = 2247 - 8051 © JPES

12. Aghyppo Aexandr, Tkachov Sergij, Orlenko Olena. Role of physical education on the formation of a healthy lifestyle outside of school hours. *Journal of Physical Education and Sport* ® (JPES), 16(2), Art 54, pp. 335 - 339, 2016 online ISSN: 2247 - 806X; p-ISSN: 2247 - 8051; ISSN - L = 2247 - 8051 © JPES

13. Antoniuk O.V., Vynogradskyi B.A., Pavlyuk O.S., Chopyk T.V., Pavlyuk E.A., Soltyk O.O. Peculiarities of barbell motion trajectory during snatch lift of elite female weightlifters. *Journal of Physical Education and Sport* ® (JPES), 17(1), Art. 59, pp. 402 - 406, 2017 online ISSN: 2247 - 806X; p-ISSN: 2247 - 8051; ISSN - L = 2247 - 8051 © JPES

14. Antoniuk O.V., Pavlyuk O.S., Chopyk T.V., Pavlyuk E.A. Characteristics of barbell trajectory in snatch, fulfilled by elite female weight-lifters. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, 2016;6:4-8. doi:10.15561/18189172.2016.0601

References

1. Barbuto J. (1996). A self-concept-based model of work motivation: a class exercise. *Proceedings of the Eastern Academy of Management Annual Meeting*, Washington, DC, pp. 44 - 53.

2. Byelikova N. O. (2014). *Scientific-methodological approaches to vocational training of contemporary specialist in physical education and sports [in Ukrainian]*. Kyiv, Naukovo-pedagogichni problem fizychnoyi kultury, 3K(44)14. - pp. 91-96.

3. Winterstein, P. J. (2002). *The Motivation for Physical Activity and Sport*. In: De Rose Jr., D.. *Sport and Physical Activity in Children and Adolescents: A Multidisciplinary Approach*. Porto Alegre: Artmed.

4. Sushchenko L. P. (2003). *Vocational training of future specialists in physical education and sports (theoretical and methodological aspect): monograph [in Ukrainian]*, 442.

5. Backman, E., & Larsson, H. (2014). What should a physical education teacher know? An analysis of learning outcomes for future physical education teachers in Sweden. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 1- 16. doi: 10.1080/17408989.2014.946007

6. Grabowski H., *Uwagi krytyczne o wychowaniu fizycznym i ksztalceniu nauczycieli*. «Impuls», Krakow 2004, 70 s.

7. Wuest D.A. *Foundations of Physical Education, Exercise Science and Sport (14th ed.)*. / D.A. Wuest, Ch. A. Bucher. - St. Louis: Mosby: YearBook Inc., 2003. - 451 p.

8. Quennerstedt M., Larsson H. *Learning movement cultures in physical education practice* / M. Quennerstedt, H. Larsson // *Sport, Education and Society*. 2015. T. 20. № 5. C. 565-572. doi:10.1080/13573322.2014.994490.

9. Rychen D.C. et al. *Key Competencies for Successful Life and Well-Functioning Society*. - OECD: Hogrefe and Huber, 2003. - 224 p.

10. Zeer, E. F. (2003). *Psychology of professions [in Russian]*. Iekaterinburg, Delovaia kniga, 336.

11. Buns Matthew T. Systematic analysis of physical education standards, benchmarks and related teacher decisions. *Journal of Physical Education and Sport* ® (JPES), 15(2), Art 42, pp. 277 - 286, 2015 online ISSN: 2247 - 806X; p-ISSN: 2247 - 8051; ISSN - L = 2247 - 8051 © JPES

12. Aghyppo Aexandr, Tkachov Sergij, Orlenko Olena. Role of physical education on the formation of a healthy lifestyle outside of school hours. *Journal of Physical Education and Sport* ® (JPES), 16(2), Art 54, pp. 335 - 339, 2016 online ISSN: 2247 - 806X; p-ISSN: 2247 - 8051; ISSN - L = 2247 - 8051 © JPES

13. Antoniuk O.V., Vynogradskyi B.A., Pavlyuk O.S., Chopyk T.V., Pavlyuk E.A., Soltyk O.O. (2017). Peculiarities of barbell motion trajectory during snatch lift of elite female weightlifters. *Journal of Physical Education and Sport* ® (JPES), 17(1), Art. 59, pp. 402 - 406, online ISSN: 2247 - 806X; p-ISSN: 2247 - 8051; ISSN - L = 2247 - 8051 © JPES

14. Antoniuk O.V., Pavlyuk O.S., Chopyk T.V., Pavlyuk E.A. (2016) Characteristics of barbell trajectory in snatch, fulfilled by elite female weight-lifters. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*;6:4-8. doi:10.15561/18189172.2016.0601

Abstract

PAVLYUK Yevgen, SKALIY Olexander

TO THE PROBLEM OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS DURING THE PROCESS OF VOCATIONAL TRAINING

The article reveals the results of research of professional competence formation of future specialists in physical education and sports in the process of vocational training by the motivational and evaluative, gnostic, professional and personal, activity and practical as well as analytical criteria in the experimental and control groups. Significant improvement of all criteria of professional competence of future specialists in physical education and sports in the process of vocational training has been revealed. This proves that the dynamics of professional competence formation of future specialists in physical education and sports in the process of vocational training is successful due to the implemented organizational and pedagogical conditions of professional formation of such specialists in vocational training.

The experimental work has been done in four stages of scientific and pedagogic research (research and analytical, conceptual and modeling, organizational and implementation, final) on the basis of seven higher educational establishments of Ukraine. To obtain optimal authenticity of results, 470 participants, of which 394 were students (197 persons - CG, 197 persons - EG) and 76 - teachers have been involved in the experiment. The idea behind the pedagogical experiment was to define the efficiency of organizational and pedagogical conditions of professional formation of future specialists in physical

education and sports in vocational training, such as: formation of motivation of future specialists in physical education and sports to perform professional activity on the basis of professional and motivational trainings; improvement of content of vocational training of future specialists in physical education and sports on the basis of realization of educational and methodological complex; the development of professional competence of future specialists in physical education and sports in the process of having various types of field studies; implementation of efficient diagnostics to define readiness of future specialists in physical education and sports to professional activity; ensuring professional self-development of future specialists in physical education and sports by using personaloriented technologies. In the process of its implementation, quality and rate of mastering of theoretical knowledge, practical skills in major subjects, the role of the teacher under the conditions of innovational teaching form aimed at the development of professional competence future specialists in physical education and sports have been studied.

Key words: vocational training, future specialists in physical education and sports, criteria, professional formation, professional competence.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2022 р.

Бібліографічний опис статті:

Павлюк Є., Скалій О. До проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту у процесі фахової підготовки. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2022. № 1. С. 27-35.

Pavlyuk Y., Skaliy O. (2022) To the problem of formation of professional competence of future specialists in physical education and sports during the process of vocational training. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, № 1, pp. 27-35.